

ÅRSRAPPORT 2004 Sammanfattning

Årsrapporten för 2004 omfattar Europeiska datatillsynsmannens första tid som ny oberoende tillsynsmyndighet med uppgift att säkerställa att fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt deras rätt till privatliv, respekteras av gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen när dessa behandlar personuppgifter. Den beskriver hur en "**ny institution har byggts upp**" från det inledande skedet fram till den punkt då den nya myndigheten har utvecklat sin förmåga att utföra sitt uppdrag med växande effektivitet. I rapporten redovisas även de första erfarenheterna på olika arbetsområden samt den rättsliga ramen och det politiska perspektivet för huvudlinjerna,

I kapitel 1, Balans och perspektiv, beskrivs den rättsliga ramen för den europeiska datatillsynsmannens verksamhet och hans uppgifter och befogenheter. Vidare lyfts de viktigaste målen för 2005 fram. Den praktiska beskrivningen av hur man bygger upp en ny institution finns i kapitel 2. I kapitlen 3–5 diskuteras uppdraget och befogenheterna mer utförligt. I kapitel 3 som behandlar tillsyn förklaras Europeiska datatillsynsmannens uppgift att övervaka databehandlingen vid gemenskapens institutioner och organ i samverkan med uppgiftsskyddsombud som skall finnas vid varje institution eller organ. I kapitel 4 om samråd förklaras att Europeiska datatillsynsmannen skall ge råd åt alla gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan i alla frågor som rör behandling av personuppgifter. Kommissionen skall samråda med datatillsynsmannen när den antar ett lagförslag som rör skyddet av personuppgifter. I kapitel 5 om samarbete framhålls Europeiska datatillsynsmannens aktiva roll i artikel 29-gruppens verksamhet och samarbetet med datatillsynsorgan inom unionens så kallade tredje pelare. I kapitel 6 visas dataskyddsfrågornas internationella karaktär genom att Europeiska datatillsynsmannens internationella kontakter under 2004 redovisas.

Kapitel 1: Balans och perspektiv

Inrättandet av en oberoende myndighet på europeisk nivå för att övervaka och säkerställa tillämpningen av rättsliga garantier för skyddet av personuppgifter är **en ny erfarenhet för gemenskapens institutioner och organ**, och för Europeiska unionen som helhet.

Nya erfarenheter utan komplikationer hör till det ovanliga. Exempelvis trädde de relevanta reglerna om dataskydd i kraft i februari 2001 med en övergångsperiod på ett år, medan utnämningen av Europeiska datatillsynsmannen och den biträdande datatillsynsmannen trädde i kraft i januari 2004. Detta betyder att det inte funnits någon yttre övervakning på tre år, och under den perioden har de registrerade personerna inte kunnat få skydd på det sätt som avsågs när reglerna antogs. Trots att dataskyddsombuden gjort mycket värdefulla insatser, brådskar det med att genomföra och övervaka befintliga regler: Europeiska unionen måste följa de regler den ställt upp för sig själv och medlems-staterna. Emellertid kräver detta en viss försiktighet, eftersom det på gemenskapsnivå inte finns några tecken på bristande vilja att följa reglerna som allmänt anses rimliga och lämpliga.

I artikel 286 i EG-fördraget föreskrivs det att gemenskapsrättsakter om skydd för enskilda när det gäller behandling av och fri rörlighet för personuppgifter också skall vara tillämpliga på gemenskapens institutioner och organ, inbegripet inrättandet av ett oberoende övervakningsorgan. De relevanta regler som avses i den bestämmelsen har fastslagits i Europaparlamentets och rådets **förordning (EG) nr 45/2001**.

Denna förordning bör inte ses för sig, utan som en del av en mycket **större ram** som återspeglar Europeiska unionens och Europarådets arbete under en längre tid. Arbetet går tillbaka på artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och har också influerat Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som nu har integrerats som del II i konstitutionen för Europeiska unionen.

På EU-nivå fastställs skyddet av personuppgifter i

- artikel 6 i EU-fördraget
- artikel 286 i EG-fördraget
- artikel 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna
- direktiv 95/46/EG
- direktiv 2002/58/EG.

I förordning (EG) nr 45/2001 anges principerna för EU:s institutioner och organ. Förordningen skall tillämpas på "alla gemenskapsinstitutioners och gemenskapsorgans behandling av personuppgifter, om denna behandling genomförs för att utföra uppgifter som helt eller delvis omfattas av gemenskapsrätten". Den behandlar allmänna principer såsom rättvis och laglig behandling, proportionalitet och förenlig användning, särskilda kategorier känsliga uppgifter, information som skall ges till en registrerad person, den registrerade personens rättigheter, samt tillsyn, genom-förande och rättsmedel. Enligt förordningen skall även en oberoende tillsynsmyndighet (Europeiska datatillsynsmannen) inrättas med uppdrag att övervaka behandlingen av personuppgifter vid gemenskapens institutioner och organ. Varje institution skall ha ett uppgiftsskyddsombud som skall samarbeta med Europeiska datatillsynsmannen.

Europeiska datatillsynsmannens uppgifter och befogenheter beskrivs i artiklarna 41, 46 och 47 i förordningen. Uppgifterna är "tillsyn", "samråd" och "samarbete". Dessa uppgifter diskuteras var för sig i de följande kapitlen.

Inrättandet av en oberoende tillsynsmyndighet på europeisk nivå är inte bara en grundläggande del av en sund dataskyddspolicy utan även en viktig åtgärd för att sörja för iakttagande av principerna och värderingarna i artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och artikel II-68 i konstitutionen. I dessa bestämmelser framhålls tydligt de oberoende tillsyns-myndigheternas roll vid tillämpningen av dessa principer och värderingar.

Det är viktigt att inse att **fler och fler av EU:s politikområden är beroende av att personuppgifter behandlas på ett lagenligt sätt**. Anledningen till detta är att många verksamheter i ett modernt samhälle idag genererar personuppgifter eller använder sådana uppgifter som indata. Detta gäller även för de europeiska institutionerna och organen i deras administrativa eller besluts-fattande roller och därför även för verkställandet av deras politiska agendor. Detta innebär att ett effektivt **skydd av personuppgifter** är en grundläggande värdering som unionens politik bygger på och därför en **förutsättning för dess framgång**. Datatillsynsmannen kommer att agera i denna allmänna anda och väntar sig ett positivt gensvar.

De viktigaste målen för 2005 är enligt denna rapport i första hand

- utveckling av ett nätverk av uppgiftsskyddsombud
- broschyrer, webbplats och nyhetsbrev

- anmälningar och förhandskontroller
- riktlinjer för klagomål och utredningar
- revisioner och utredningar
- privatliv och öppenhet
- elektronisk övervakning och trafikdata
- yttranden om förslag till lagstiftning
- uppgiftsskydd inom tredje pelaren
- utveckling av resurser.

Kapitel 2: Att bygga upp en "ny institution"

Institutionen inledde sin verksamhet 2004. Det administrativa ramverket utformades med hjälp från Europaparlamentet, kommissionen och rådet vilket garanterade en kunskapsbank, värdefull hjälp med vissa arbetsuppgifter och stordriftsfördelar.

Europeiska datatillsynsmannen tänker fortsätta med att utveckla denna miljö 2005.

Kapitel 3: Tillsyn

En grundläggande uppgift för Europeiska datatillsynsmannen som ny oberoende myndighet är att övervaka tillämpningen av bestämmelserna i förordning (EG) nr 45/2001 och andra relevanta rättsliga instrument på all behandling av personuppgifter utförd av en gemenskapsinstitution eller ett gemenskapsorgan (med undantag av domstolen i dess rättskipande funktion), om denna behandling genomförs för att utföra uppgifter som helt eller delvis omfattas av gemenskapsrätten. För detta ändamål beskrivs och anges i förordningen ett antal skyldigheter och befogenheter som rör tillsynsuppgiften.

Förhandskontroller, information till registrerade personer, behandling av klagomål och utredningar användes som instrument under 2004. Europeiska datatillsynsmannens yttranden följdes upp i nödvändig utsträckning. De registeransvariga har vidtagit motsvarande åtgärder.

All behandling som kan innebära särskilda risker för de registrerades fri- och rättigheter på grund av sin beskaffenhet, sin räckvidd eller sina ändamål skall **förhandskontrolleras**. Europeiska datatillsynsmannen måste genomföra en förhandskontroll efter anmälan från dataskyddsombudet vid en gemenskapsinstitution eller ett gemenskapsorgan. Det slutliga beskedet är utformat som ett yttrande från datatillsynsmannen som skall meddelas den registeransvarige och uppgiftsskyddsombudet vid institutionen eller organet i fråga. Yttrandet måste lämnas inom två månader efter mottagande av anmälan. Det skall föras ett register över behandling som anmäls för förhandskontroll.

Förhandskontrollerna gäller inte bara behandling som ännu inte inletts ("äkta" förhandskontroller) utan även behandling som inleddes före den 17 januari 2004 eller innan förordningen trädde i kraft. Dessa fall behandlas som *ex post*. Fyra fall av "äkta" förhandskontroller anmäldes till Europeiska datatillsynsmannen 2004. Omkring 100 fall förtecknades som *ex post*-förhandskontroller.

Under 2004 tog datatillsynsmannen emot 51 framställningar om **information**. Svaren lämnades i allmänhet inom två arbetsdagar.

Vidare togs åtta **klagomål** emot inom datatillsynsmannens behörighetsområde: sex mot kommissionen, ett mot Europeiska centralbanken och ett mot

Europaparlamentet. Erfarenheterna från behandlingen av dessa klagomål används till att utarbeta en handbok.

Europeiska datatillsynsmannen har inlett sina första **utredningar**. Gemenskapens institutioner och organ anser att förhållandet mellan allmänhetens tillgång till handlingar och dataskyddet är problematiskt. Resurser avsattes för att utarbeta ett policydokument om hur allmänhetens tillgång till handlingar tillsammans med skydd av personuppgifter skall främjas.

Samtidigt har Europeiska datatillsynsmannen inlett arbetet med att behandla trafik- och faktureringsuppgifter för alla slag av elektronisk kommunikation i de europeiska institutionerna. Syftet är tvåfaldigt. Datatillsynsmannen har som mål att lägga fram vissa riktlinjer i ämnet och upprätta förteckningar över trafikuppgifter som får behandlas för förvaltningen av budgeten och trafikstyrningen, inklusive verifieringen av behörig användning av telekommunikationssystemet.

Eurodac diskuteras separat, både vad avser dess rättsliga ram och dess betydelse i vidare bemärkelse. I förordning (EG) nr 2725/2000 om inrättande av Eurodac (jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen) föreskrivs inrättandet av en tillfällig gemensam tillsynsmyndighet som skall upplösas när Europeiska datatillsynsmannen inrättats. Europeiska datatillsynsmannen är sedan i januari 2004 tillsynsmyndighet för Eurodacs centrala enhet och övervakar även den centrala enhetens överföring av personuppgifter till medlemsstaterna.

Kapitel 4: Samråd

I artikel 41 i förordning (EG) nr 45/2001 åläggs Europeiska datatillsynsmannen ansvaret att ge råd åt alla gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan i alla frågor som rör behandling av person-uppgifter. Datatillsynsmannen skall ge råd åt alla gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan, antingen på eget initiativ eller som svar på en begäran om samråd. Enligt artikel 28 i förordningen skall kommissionen samråda med datatillsynsmannen när den antar ett lagförslag som rör skyddet av personuppgifter.

Under 2004 började datatillsynsmannen ge verkan åt dessa bestämmelser i förordningen. Först gällde verksamheten **administrativa åtgärder**. När det gäller samråd om **förslag till lagstiftning** avgavs det första formella yttrandet den 22 oktober 2004. Yttrandet gällde ett förslag till Europa-parlamentets och rådets förordning om ömsesidigt administrativt bistånd för att skydda gemenskapens ekonomiska intressen mot bedrägerier och all annan olaglig verksamhet. Det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning och på datatillsynsmannens webbplats (www.edps.eu.int).

Dessutom började datatillsynsmannen 2004 utarbeta ett policydokument för att klargöra hur han ser på sin roll som rådgivare åt gemenskapsinstitutionerna i fråga om förslag till lagstiftning och därmed sammanhängande dokument.

Kapitel 5: Samarbete

Artikel 29-gruppen är kortformen för den arbetsgrupp som inrättades genom artikel 29 i direktiv 95/46/EG i syfte att till kommissionen ge oberoende råd i dataskyddsfrågor och att hjälpa till att utveckla en harmoniserad politik för dataskydd i medlemsstaterna. Den består av företrädare för den nationella tillsynsmyndigheten i varje medlemsstat, Europeiska datatillsynsmannen och en företrädare för kommissionen. Europeiska

datatillsynsmannen anser att detta är en viktig plattform för samarbete och har därför deltagit aktivt i arbetsgruppens arbete från och med mitten av januari 2004.

Europeiska datatillsynsmannen skall även samarbeta med de tillsynsmyndigheter för dataskydd som upprättas i enlighet med avdelning VI i fördraget om Europeiska unionen ("tredje pelaren") för att bland annat förbättra enhetligheten i tillämpningen av regler och förfaranden på detta område. Därmed avses de gemensamma tillsynsorganen för Europol, Schengen, Eurojust och tull-informationssystemet. De deltagande parterna är övertygade om att det behövs ett gemensamt, harmoniserat tillvägagångssätt på detta mycket känsliga område.

Kapitel 6: Internationella relationer

För att upprätta internationella relationer har Europeiska datatillsynsmannen aktivt deltagit i den europeiska och den internationella konferensen om uppgiftsskydd. Konferenserna är ett viktigt forum för diskussioner av gemensamma problem och utbyte av information och erfarenheter på olika områden.

Europeiska datatillsynsmannen har även under året lagt ner mycket tid och ansträngningar på att förklara sitt uppdrag och göra sig mer känd genom anföranden och andra bidrag i olika medlemsstater.

30 mars 2005